

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Шосткинський інститут Сумського державного університету
Управління освіти Шосткинської міської ради
Виконавчий комітет Шосткинської міської ради

ОСВІТА, НАУКА ТА ВИРОБНИЦТВО: РОЗВИТОК І ПЕРСПЕКТИВИ

МАТЕРІАЛИ

І Всеукраїнської науково-методичної конференції,

присвяченої

*15-й річниці заснування Шосткинського інституту
Сумського державного університету*

(Шостка, 21 квітня 2016 року)

Суми
Сумський державний університет

УДК 543.544:662.6

АНАЛІЗ РИНКУ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Д. М. Конча, Р. Ф. Велієв, І. О. Пригара

Шосткинський інститут Сумського державного університету

Вул. Гагаріна, 1, м. Шостка, 41100

shi_nir@sm.ukrtel.net

Протягом останніх років популяризація здорового способу життя і підвищення рівня екологічної свідомості населення та ряд екологічних чинників створили значні передумови для розвитку ринку органічної продукції в Україні. За даними Мінагрополітики України, приблизно 70 % українських виробників постачає органічну продукцію за кордон. Органічне виробництво у світі характеризується динамічним розвитком. Так, за даними дослідження IFOAM та дослідного інституту органічного сільськогосподарства (Forschungsinstitut für biologischen Landbau, FiBL), до якого включено 162 з 224 країн світу, у 2011 р. площа сільськогосподарських земель, зайнятих під органічним виробництвом (орні землі та багаторічні насадження), становила 37,2 млн га, включаючи землі у конверсії, або 0,9 % загальної площі сільськогосподарських земель світу. При цьому, тільки з 2000 р. площа органічних сільгоспземель зросла на 22,4 млн га (з 14,9 млн га) або у 2,5 разу. Кількість виробників органічної продукції у світі у 2000-2011 рр. зросла у 6 разів (з 0,3 до 1,8 млн). Більше трьох чвертей органічних виробників знаходяться в Африці, Азії, Латинській Америці, споживання органічної продукції в яких значно нижче, ніж у країнах Європи та Північної Америки. Лідерами за чисельністю органічних виробників є Індія, Уганда і Мексика. Світовий ринок органічної продукції демонструє позитивну динаміку. Так, за 2000-2011 рр. він збільшився на 44,9 млрд дол. США (з 17,9 до 62,8 млрд дол. США), або у 3,5 разу. При цьому 96 % доходів від реалізації органічної продукції отримано в сукупності у Північній Америці (50 %) та Європі (46 %). На США припадає 44 % роздрібного обороту органічної продукції, на країни ЄС – 41 % (у т.ч. на Німеччину – 14 %, Францію – 8 %, Сполучене Королівство – 4 %, Італію – 3 %), Канаду – 4 %, Швейцарію – 3 %, Японію – 2 %. На всі інші країни світу припадає лише 6 % світових роздрібних продажів органічної продукції. Органічне виробництво в Україні розвивається з 1997 року, в першу чергу завдяки попиту з боку трейдерів ЄС і переробників органічного зерна, олійних, бобових культур і дикоросів. У 2007 році ситуація почала злегка змінюватись – на внутрішньому ринку розширився асортимент органічних продуктів: з'явилися органічний хліб, молоко, ковбаси, фрукти, овоч, соки, напої, сиропи, джеми, мед та крупи. З тих пір спостерігається позитивна тенденція розвитку внутрішнього споживчого ринку органічних продуктів в Україні, що згідно дослідження Федерації органічного руху України має наступні показники: у 2007 р. – 500 тис. євро, у 2008 р. – 600 тис. євро, у 2009 р. – 1,2 млн. євро, у 2010 р. – 2,4 млн. євро, у 2011 р. – 5,1 млн. євро, а в 2012 р. – 7,9 млн. євро. Щорічне зростання внутрішнього ринку органічної продукції знаходиться на 60-100% рівні. На початок 2012 року в Україні працювало близько 164 сертифікованих органічних господарств, які обробляють понад 278800 га сільськогосподарських угідь. Вирощена в Україні продукція вивозиться переважно в країни Євросоюзу (Італію, Німеччину, Нідерланди, Швейцарію, Францію), до Північної Америки (США і Канада), Росії, Ізраїлю та Японії. Експортується близько 80-90 % всієї продукції, виробленої в Україні, переважно зернові, бобові та олійні культури.

Тверді сорти пшениці, кукурудза, насіння олійних культур і бобові не обкладають митом при ввозі в країни ЄС, і тому вони займають набагато більшу частку в експорті. Значну зацікавленість країни Європи проявляють також до дикорослих рослин, зокрема чорниці, малини, грибів, зібраних у Карпатах. Головними каналами збуту органічної

І Всеукраїнська науково-методична конференція

«Освіта, наука та виробництво: розвиток і перспективи» 21 квітня 2016 року м. Шостка

продукції в Україні є спеціалізовані магазини та Інтернет-маркети. Пропозиція органічної продукції в супермаркетах, звичайних магазинах та на ринках обмежена або взагалі відсутня. Найбільший попит спостерігається на м'ясу та молочну продукцію, а також свіжі овочі та фрукти. Потенційними споживачами органічної продукції є близько 5 % населення великих та близько 1-2 % населення середніх міст України. Для формування пропозиції потрібно розвивати канали збуту. Невеликим товаровиробникам пропонується об'єднуватися у кооперативи з надання послуг із виробництва та реалізації органічної продукції. Всього в Україні існує близько 150 таких магазинів. Купити органічні продукти в нашій країні можна в мережах магазинів Органік Ера, Натур Бутік, Сільпо (FozzyGroup), Delight, Еко-Шик, Goodwine, Pareco, METRO, Чумацьких Шлях, МегаМаркет, Billa, Фуршет, GlossaryOrganicProduct та інші. Ціна на органічні продукти в торговельних мережах на сьогоднішній день суттєво завищена. Якщо за кордоном націнка всередньому складає 15-30 %, максимум 50%, то в Україні може сягати 200-300 %. Наприклад, органічна яловичина коштує 130-180 грн/кг, курятина – 80-120 грн/кг, курячі яйця – 30-38 грн/10 шт., молоко коров'яче – 16-20 грн/л, сметана – 65-75 грн/л, масло – 45-55 грн/200 г, мед – 130-200 грн/л, картопля, морква – 20-30 грн/кг, помідори, огірки – 40-45 грн/кг, борошно – 15-18 грн/кг. Стратегічними напрямками розвитку земельних відносин у сільському господарстві на період до 2020 року, розробленими ННЦ «Інститут аграрної економіки», визначено основні індикатори розвитку органічного виробництва, до яких належать:

1. Зростання частки сільськогосподарських угідь, сертифікованих відповідно до органічних стандартів у 2015 р. до 5 % і у 2020 р. – до 7 %, проти 0,7 % у 2012 р.
2. Збільшення кількості сертифікованих органічних товаровиробників, що займаються виробництвом молока, овочів, фруктів та лікарських рослин до 2015 р. не менше, як у три рази і до 2020 р. – у 10 разів.
3. Створення науково-інформаційних центрів з органічного виробництва при вищих навчальних закладах до 2015 р. – 10 центрів і до 2020 р. – 22, проти 3 у 2012 р.
4. Зростання частки органічної продукції у 2015 р. до 7 відсотків валової продукції, у 2020 р. – до 10 відсотків, проти 5 % у 2010 р.

Отже подальший розвиток органічного виробництва в Україні потребує: розроблення відповідної нормативно-правової бази, зокрема, Закону України «Про органічне виробництво» та Державної цільової програми розвитку органічного виробництва в Україні; створення національного органу сертифікації; запровадження національної акредитації сертифікаційних компаній, що працюють на вітчизняному ринку; розроблення та затвердження стандартів ведення органічного сільського господарства, максимально узгоджених з вимогами світових стандартів; запровадження обов'язкової статистичної звітності для сертифікованих виробників органічної продукції; підвищення рівня інформованості та екологічної свідомості населення щодо органічної продукції; залучення державних органів влади, екологічних асоціацій й організацій, науковців, споживачів у процес формування ринку органічної продукції в Україні; забезпечення підготовки фахівців у галузі екологічнобезпечного землекористування та органічного виробництва.

Список літературних джерел:

1. Прайс-лист торгового дому «Органік Ера». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.organicera.com.ua>.
2. Статистичний збірник України за 2010 рік.
3. Ціни спеціалізованого магазину «Натур Бутік». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: natur-boutique.ua/.